

ŽIVOTNÍ STYL 15. 11. 2016

Státní svátek 17. listopadu aneb Den boje za svobodu a demokracii

17. listopad je spojován v obecném povědomí především s událostmi roku 1989, avšak původně je toto datum spojeno s tragickými událostmi roku 1939....

Na 17. listopadu připadá u nás státní svátek, který se nazývá Den boje za svobodu a demokracii. K tomuto datu se váží události z roku 1939, kdy byly české školy zavřeny nacisty, a bylo popraveno 9 vedoucích představitelů vysokoškolského života. Druhý významný 17. listopad v České republice se odehrál roku 1989, kdy byly studentské protesty násilně potlačeny a spustily sametovou revoluci.

17. listopad 1939

17. listopad je spojován v obecném povědomí především s událostmi roku 1989, avšak původně je toto datum spojeno s tragickými událostmi roku 1939. **Mezinárodním dnem studentstva** se tento den stal na základě událostí, ke kterým došlo v období 28. 10. - 17. 11. 1939 v tehdejším Československém Protektorátě.

U příležitosti **21. výročí vzniku Československé republiky** došlo k potlačení tiché demonstrace, během níž došlo ke zranění studenta lékařské fakulty Univerzity Karlovy **Jana Opletala**. Tato demonstrace byla z velké části organizována studenty lékařské fakulty Univerzity Karlovy. Poklidná demonstrace probíhající na Václavském náměstí byla okupační mocí potlačena, a to s použitím nejen pořádkové policie, ale i za pomoci jednotek SS. K dalším probíhajícím střetům se připojilo velké

množství pražských i mimopražských obyvatel. Na mnoha místech centra města se následně odehrávaly střety, v některých případech i za střelby do demonstrantů. V Žitné ulici došlo k postřelení studenta Jana Opletala a v Mezibranské ulici došlo k zabití pekařského dělníka **Václava Sedláčka**. Jan Opletal byl po postřelení převezen na kliniku Arnolda Jiráska, po proběhlé operaci však zemřel na následky střelné rány v břišní dutině.

Po smrti Jana Opletala došlo k dalším sporům mezi protektorátní správou a studentskou organizací o způsob uctění památky zemřelého studenta. Zatímco protektorátní orgány trvaly na pouhém tichém převezení ostatků zemřelého do Lhoty u Nákla v okrese Olomouc, odkud Opletal pocházel, studentská organizace trvala na veřejném průvodu městem, končícím na nádraží. Odtud byly pak ostatky odvezeny do rodné Lhoty.

Ačkoliv zastrašování ze strany okupantů byla velká, tak následná demonstrace, které se zúčastnily tisíce lidí, se změnila v **protest proti okupaci**. Nejvíce střetů mezi demonstranty a pořádkovými silami se odehrálo v oblasti Karlova náměstí. Dle pozdějších svědectví byly tyto nepokoje a srážky vyvolány záměrně ze strany gestapa, aby mohlo být proti demonstrantům následně brutálně zakročeno. Cílem těchto postupů bylo zastrašení českého národa a tímto také zabránění v dalších protestech proti okupaci a okupantům.

Uzavření českých vysokých škol 1939

16.listopadu proběhla v Berlíně porada za účasti Adolfa Hitlera, kde bylo schváleno rozhodnutí o **uzavření českých vysokých škol** na dobu tří let, zatčení a popravení vedoucích představitelů studentské organizace a internace stovek studentů v koncentračních táborech. Poslední rozloučení s **Janem Opletalem** přerostlo v masové nepokoje. Český národ zažívá na podzim roku 1939 těžké chvíle. Bezprostředně se uzavření českých škol dotklo více než 15ti tisíc českých studentů a více než tisícovky pedagogů. Mnohem více se však dotklo české inteligence jakožto celku. Z Čechů se mělo stát nevzdělané stádo, které se nebude schopno do budoucna samo spravovat svou zemi a nezbude jim než podlehnout německé správě i Hitlerově říšské myšlence. V německém připravovaném plánu germanizovat Čechy a část jich vystěhovat na východ, byla totiž právě inteligence zřejmě největší překážkou. Události **17.listopadu 1939** nabyly posléze celosvětového významu. Na mezinárodním sjezdu studentů, který se konal ve Washingtonu o dva roky později, byl tento den prohlášen **Mezinárodním dnem studentstva** a dnes je takto uznáván i v dalších svobodných zemích na světě.

17. listopad 1989

Události staré půl století si občané připomněli v roce **1989**, kdy povolené pietní shromáždění studentů přerostlo v protirežimní demonstraci, která byla nelítostně potlačena. Tato akce odstartovala tzv. **sametovou revoluci**, která následně vedla ke svržení totalitního režimu v tehdejší Československu. V průběhu osmdesátých let došlo v Československu k mírnému rozvolňování režimu, což opozici umožnilo větší aktivitu.

17. listopadu 1989 došlo ke shromáždění studentů na **Albertově**. Kolem čtvrté hodiny odpolední se na místě sešlo několik tisíc studentů. Tento ohlášený pietní akt přerostl v protirežimní demonstraci. Před pátou hodinou se průvod vydal směrem na Vyšehrad, kde lidé zcela zaplnili hřbitov a jeho okolí. Oficiální konec demonstrace byl ve čtvrt na sedm, kdy se někteří účastníci rozešli domů, ale většina chtěla pokračovat v průvodu na **Václavské náměstí**. Dav čítající několik tisíc lidí se vydal Vyšehradskou ulicí na Karlovo náměstí, v čemž mu ale zabránily bezpečnostní složky, které demonstrantům zastoupily cestu. Policie měla rozkaz průvod nepustit na Václavské náměstí, při potyčkách dochází k prvním incidentům.

Skupina protestujících se tedy odklonila směrem na nábřeží, odkud putovala až k Národnímu divadlu. Tam čelo průvodu zabočilo směrem na **Národní třídu**, kde byl pochodující dav zastaven v oblasti Perštýna, kde jej před obchodním domem Máj Veřejná Bezpečnost obklíčila a odřízla okolní ulice. Uprostřed policejních kordonů pak zůstaly uvězněny dvě až tři tisícovky lidí. Demonstranti si posedali na zem a nenásilnou demonstraci podporovali skandováním hesel, v prvních řadách lidé zapalovali svíčky a zastrkávali ozbrojencům za štíty květiny jako výraz nenásilí. Bezpečnostní složky vyzývaly dav k opuštění prostoru, nebylo kudy odejít, a tak policie po neuposlechnutí výzev začala účastníky surově napadat a bít. Při zásahu utrpěly stovky lidí zranění a mnoho jich bylo v poutech transportováno připravenými autobusy. Některým se podařilo se skrýt v chodbách a domech v okolí. Po deváté hodině byl dav rozptýlen, později večer se někteří vrátili, aby na místě pietně ještě zapálili svíce.

Brutalita zásahu otřásla mnohými občany republiky, navíc se objevila **informace o ubitém studentu Martinu Šmídovi**. Ta se však později ukázala být nepravdivou. Veškeré informace však vyburcovaly celou společnost k dalším akcím. Občanské fórum vystoupilo s požadavkem odstoupení lidí, kteří byli spojeni s intervencí **sovětských vojsk v roce 1968**, dále odstoupení lidí zodpovědných za zásahy proti demonstrantům 17. listopadu a vyšetření zásahu. V průběhu následujícího týdne se lidé po celé republice srocovali k demonstracím, diskutovali o posledních událostech a plánovali postup do dalších dní.

20. listopadu se pak uskutečnila mimořádná plenární schůze vlád Československa. Premiér **Ladislav Adamec** se poprvé setkal s některými představiteli **Občanského fóra**. Večer 21. listopadu si zhruba dvě stě tisíc lidí vyslechlo projevy představitelů OF a poprvé vystoupil i **Václav Havel**. V pondělí 27. listopadu proběhla v pravé poledne na celém území ČSSR **generální dvouhodinová protestní stávka**, do níž se zapojila většina institucí po celé České republice. Na druhý den komunistická strana oznámila, že je ochotna opustit svoji vedoucí úlohu ve státě.